

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหน่วยงานทางการศึกษา ตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 และจัดตั้งขึ้น ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ.2523 เป็นส่วนราชการส่วนกลางที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นไปตาม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอ ไม่เป็นส่วนราชการในอำเภอ แต่เป็นหน่วยงานทางการศึกษา มี หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ทำหน้าที่บังคับบัญชา ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่ง ราชการของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ รับผิดชอบในการบริหารราชการ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติ คณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ.2523 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มี อำนาจหน้าที่ควบคุม ดูแลตามมาตรา 15 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติโอน กิจการบริหารโรงเรียนประชาบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และโรงเรียน ประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2523

ดังนั้น หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในฐานะผู้รับผิดชอบบริหารราชการ ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จึงมีบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้ คือ

1) บังคับบัญชาและควบคุมดูแลงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ที่เกี่ยวกับการบริหารและบริการทั้ง 4 งาน ได้แก่ งานบริหารทั่วไป งานการ

เจ้าหน้าที่ งานการเงินและพัสดุ และงานนิเทศการศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายและเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2) บัณฑิตบัญชาและดูแลข้าราชการและลูกจ้าง ในสถานศึกษาในสังกัด รับผิดชอบการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนทุกด้านได้แก่งานวิชาการ งานการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานบริหารบุคคล งานกิจการนักเรียน งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน งานสวัสดิการและงานอื่น ๆ

3) ปฏิบัติงานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอรับผิดชอบดำเนินการจัดการประชุม ตั้งแต่เตรียมการประชุม อำนวยความสะดวกในการประชุม เสนอข้อมูล จัดทำรายงานการประชุม ตลอดจนดำเนินการตามมติของคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ

4) ประสานงานกับหัวหน้าส่วนราชการ และหัวหน้าหน่วยงานอื่นภายในอำเภอหรือจังหวัด ตลอดจนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนาชนบทในฐานะของเจ้าหน้าที่กระทรวงหลัก

5) ปฏิบัติงานตามที่กฎหมายอื่นกำหนดและปฏิบัติงานอื่นตามที่มีผู้บังคับบัญชามอบหมาย

จากบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ มีหน้าที่กว้างขวาง ซึ่งจะต้องใช้ทรัพยากรในการบริหารทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการจัดการอย่างมากมาใช้ในการบริหารงาน ในกระบวนการบริหารนั้น นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นไว้คล้าย ๆ กันว่า จะบริหารให้ประสบผลสำเร็จผลต้องประกอบด้วย 8 ประการคือ อำนาจหน้าที่ การวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การมอบหมาย การพัฒนาบุคคลภาวะสร้างสรรค์ ศิลปการจูงใจคน และมนุษยสัมพันธ์ ถ้าเราวินิจฉัยให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นว่า ทั้ง 8 กระบวนการนี้เป็นเรื่องที่จะต้องเกี่ยวข้องกับคนทั้งสิ้น และต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน นั่นก็คือ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ จะต้องมียุทธศาสตร์หรือ "เก่งคน" เป็นอย่าง

มาก การบริหารงานโดยยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกคนจะต้องมีและนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความศรัทธา ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนด้วยความเต็มใจ

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการบริหารของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็นสำคัญ แต่จากการศึกษางานวิจัยยังไม่ปรากฏว่า มีการศึกษาให้ลึกซึ้งถึงเรื่องพฤติกรรมการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่จะนำไปเป็นแบบประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมตามความต้องการของหน่วยงานทางการศึกษา ในอันที่จะทำให้บุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาเกิดความรักความพอใจศรัทธา และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อจะเป็นข้อมูลที่ใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอให้มีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารที่เป็นจริง และคาดหวังของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าพฤติกรรมการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่เป็นจริง และคาดหวัง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เจ้าหน้าที่ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษา สภาพที่เป็นจริงและที่คาดหวัง ในพฤติกรรมการบริหารงาน ของ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ใน 6 ด้าน คือ

- 1) ด้านการวินิจฉัยสั่งการ
- 2) ด้านการประสานงาน
- 3) ด้านการติดต่อสื่อสาร
- 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์
- 5) ด้านการควบคุม กำกับ นิเทศและประเมินผล
- 6) ด้านคุณธรรมและเจตคติ

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1) ประชากรที่นำศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เจ้าหน้าที่ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีเท่านั้น

2) พฤติกรรมการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอจะศึกษา พฤติกรรมการบริหารงานใน 6 ด้าน คือด้านการวินิจฉัยสั่งการ ด้านการประสานงาน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการควบคุมกำกับ นิเทศและประเมินผล และด้านคุณธรรมและเจตคติ เท่านั้น

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1) พฤติกรรมการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอหมายถึง ลักษณะท่าที หรือการปฏิบัติการใด ๆ ที่หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและหัวหน้า การประถมศึกษากิ่งอำเภอแสดงออก ในการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเพื่อให้ เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความศรัทธา เกิดความร่วมมือ และช่วยเหลือ ทำงานด้วยความเต็มใจ

2) **มนุษยสัมพันธ์** หมายถึง การแสดงออกซึ่งลักษณะท่าทีหรือการปฏิบัติ การใด ๆ ทางด้านการติดต่อสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความศรัทธา เกิดความร่วมมือ และช่วยเหลือ ทำงานด้วยความเต็มใจ

3) **การบริการ** หมายถึง การให้ความสะดวก การให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ และงานอื่น ๆ ที่บุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาขอร้อง หรือขอความช่วยเหลือ

4) **การประสานงาน** หมายถึง การร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานกับ หน่วยงานทางการศึกษา การติดต่อสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ กับบุคลากรใน หน่วยงานทางการศึกษา

5) **การควบคุม กำกับ นิเทศ** หมายถึง การคอยดูแลบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการ ให้ปฏิบัติงานเป็นไปตาม เป้าหมายและได้มาตรฐานตามที่กำหนด

6) **การวินิจฉัยสั่งการ** หมายถึง การไตร่ตรองหาเหตุผลตัดสินใจเลือก วิธีที่ดีที่สุดวิธีเดียวจากหลาย ๆ วิธี

7) **คุณธรรมและเจตคติ** หมายถึง ความดีงามในจิตใจ ซึ่งทำให้เคยชิน ประพฤติดีด้วยความรู้สึกในทางที่ดีงาม

8) **เจ้าหน้าที่ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ** หมายถึง ผู้ดำรง ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ ครูช่วยราชการ และข้าราชการพลเรือนในสำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

9) **คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ** หมายถึง นายอำเภอหรือปลัด อำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอและผู้แทนข้าราชการครู โดยการเลือกตั้ง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

10) **ผู้บริหารโรงเรียน** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง หรือรักษาการใน ตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

11) สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

12) หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและหัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

13) ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

14) อักษรย่อที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

สปช. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สพจ. หมายถึง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

สปอ. หมายถึง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

หน.ปอ. หมายถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

ผช.หน.ปอ. หมายถึง ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

กปอ. หมายถึง คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ

จนท. หมายถึง เจ้าหน้าที่ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เมื่อทราบพฤติกรรมการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีแล้ว จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอต่อไป

2) จะนำผลจากการวิจัยเสนอต่อผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงพฤติกรรมการบริหารงาน ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาในอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี